

УДК 37.016.3:159.942.5 (477)

Наталя Володимирівна Аксьонова,

канд. іст. наук, доц. кафедри українознавства

Харківський національний університеті імені В. Н. Каразіна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8876-2197>

**ФОРМУВАННЯ ГНУЧКИХ НАВИЧОК ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ
ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Natalia Aksonova,

Cand. ist. Science, docent Department of Ukrainian Studies

V. N. Karazin Kharkiv National University

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8876-2197>

**FORMATION OF SOFT SKILLS DURING TEACHING OF HISTORICAL
DISCIPLINES IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION**

Сьогодні все частіше роботодавці вимагають від випускників навчальних закладів ефективної міжособистісної взаємодії, прийняття рішень, цілепокладання та досягнення складних багаторівневих цілей особистісного, професійного та кар'єрного розвитку. Чому сьогодні вони є такими важливими? Наразі молоді люди не всі можуть похизуватися вмінням спілкуватися, критично мислити чи активно слухати співрозмовника. Але адаптивність має стати надбанням чи не кожного здобувача на будь-яку посаду [1]. Саме постійно формування soft skills дасть можливість здобувачам стати в майбутньому успішними в будь-якій сфері й отримати бажану роботу. Soft skills або гнучкі навички вважаються універсальними та необхідними людям усіх професій [2].

До цих навичок належать: критичне мислення, активне слухання, письмові навички, стресостійкість, емоційний інтелект, позитивне світосприйняття, емпатія, комунікативність, вміння переконувати тощо. Наразі вища освіта часто надає перевагу формуванню hard skills. Але орієнтація викладання історичних дисциплін на формування soft skills не означає відмову від базових знань. Вони

необхідні для формування звички навчатися впродовж життя, відчувати себе щасливими й успішними, тому при повторенні курсу історія України в ЗВО, у здобувачів швидше формується звичка навчатися впродовж життя.

Процес формування soft skills є тривалим і поступовим, він потребує спеціальної діагностики, крім того, вони не завжди засвоюються миттєво і тому потрібно здійснювати моніторинг рівня сформованості м'яких умінь. Результати останніх аналізів і моніторинрів свідчать, що складніше всього серед здобувачів вищої освіти відбувається процес формування таких умінь, як аналіз історичних джерел, складання ментальних карт, надання історичної оцінки подіям і діяльності культурних/історичних діячів. Окремо варто відзначити недостатній рівень сформованості комунікативних умінь та навичок самопрезентації, уміння самооцінювання та критичної оцінки висловлювань інших тощо. Для викладачів і здобувачів вищої освіти на перше місце зараз виходять проблеми комунікації [3].

Однією із популярних форм набуття навичок публічного виступу є розробка та демонстрація мультимедійної презентації. Це завдання може виконуватися як індивідуально, так і в роботі проєктної групи. Потрібно зауважити, що викладач повинен чітко окреслити вимоги до групової роботи. Виступ доповідача/ки має бути лаконічним, наповненим конкретними фактами і висновками.

Процес формування soft skills потребує створення відповідних педагогічних умов освітнього процесу, який треба розглядати як тривалий. Потрібно розвивати письмові уміння здобувачів: складати конспект, формулювати стисло головну думку джерела. Для формування комунікативних умінь через завдання з історичних дисциплін можна використати прийоми складання анонсу чи реклами певної події, стріму в інстаграм з приводу огляду пам'яток історії та культури. Можна запропонувати скласти анонс чи рекламу про історичного діяча. При цьому важливо добре проінструктувати перед завданням. Під час роботи здобувачі вищої освіти мають обрати назву шоу/анонса, автора реклами, наголосити на основних аспектах біографії діяча чи особливостей історичного факту. Можна залучити штучний інтелект коли мова йде про створення образу

культурної пам'ятки чи портрету діяча. Подібні методи дозволяють створити умови для формування уміння аналізу наукового тексту, навичок створювати текст і посприяють розвитку комунікативних умінь. Така робота може бути організована дистанційно в групах через класрум чи в аудиторії. Такі види роботи сприймаються з цікавістю та підвищують мотивацію засвоєння історичного матеріалу, що є важливим для формування успішної особистості.

Ефективним педагогічним прийомів формування soft skills здобувачів вищої освіти є «ромашка Б. Блума», що ґрунтується на створенні системи запитань різних типів. Наприклад, частину семінару можливо провести у вигляді телешоу «Один день із життя Бориса Грінченка». Потім викладач у ролі ведучого, задає питання: прості, уточнюючі, творчі, практичні, оціночні. Всі вони безпосередньо торкаються історичної інформації, яка надавалася.

Для успішного формування у здобувачів вищої освіти цих умінь викладач має виконувати роль тьютора, організувати роботу студентів із певними алгоритмами, які він створює в залежності від матеріалу. Так, під час вивчення історичних постатей, наприклад, Богдана Хмельницького, варто запропонувати скласти його історичний портрет за таким взірцем: коротка біографічна довідка, аспекти діяльності, ставлення до нього сучасників, оцінка істориками його спадку, власна думка й оцінка.

Ефективним для формування активної роботи у здобувачів є такий педагогічний прийом як написання рецензії. Під час роботи з документальним відео за темою можна запропонувати здобувачам такий вид роботи. Фактично це аналіз відео за певним алгоритмом, який пропонується у завданні. Під час дистанційного навчання можливо організувати взаємооцінювання робіт здобувачів вищої освіти з написання відгуку. Це дає можливість здобувачам не тільки навчитися давати зважену оцінку роботі інших, але й учитися на помилках, а також формувати довіру між усіма учасниками освітнього процесу. При цьому актуалізується набуття таких навичок як управління інформацією й емоційний інтелект.

Доречно буде застосувати такі прийоми і види роботи як «самопрезентація», написання творчого есе. У такій роботі легше набути здобувачам навички конструктивної критики, без переходу на особистості. Акцентується увагу на головних аспектах документального відео, подаються поради як краще зкомпонувати рецензію, наголошуючи на сильних сторонах. Цей прийом дійсно дозволяє створити умови для формування емоційного інтелекту, вміння оцінювати і розвивати критичне мислення та креативність. Важливий процес формування інфомедійної грамотності здобувачів вищої освіти та їхніх ораторських навичок. Тому ми застосовуємо прийом *storytelling*. Так, під час вивчення періоду кінця XIX століття здобувачам пропонується скласти *storytelling* від імені одного із діячів українського громадівського руху. Здобувачам і здобувачкам написання в нестандартній формі *storytelling* про історичного діяча та його погляди може бути дуже корисним в майбутньому, особливо для самопрезентації.

Під час створення *storytelling* здобувачі мають використати набуті вміння, у них формується позитивне сприйняття історичних процесів. Також при вивченні історичних дисциплін ми використовуємо такі педагогічні прийоми, як написання історичної довідки. Не потрібно нехтувати роботою з медіаджерелами. Корисною у процесі формування *soft skills* здобувачів освіти є практична робота. Аналіз медіаджерел, наприклад, з періоду радянської модернізації кінця 20-30-х років XX століття. Під час роботи з медіаджерелами здобувачі визначають автора джерела, його позиції, мету створення документа; з'ясовують тип джерела (інформаційне чи пропагандистське), критично оцінюють зміст, дають власну історичну оцінку. Оформляються результати роботи із медіаджерелами у вигляді ментальної карти або постеру презентації.

Вивчаючи державні утворення періоду Української революції, здобувачам пропонується скласти історичні довідки за такою схемою: офіційна назва, форма правління, політичний режим, органи влади, законодавча база, соціально-економічна політика, культурно-релігійна, зовнішня політика.

Корисним завданням на формування м'яких навичок є розробка Instagram-сторінки відомого культурного діяча України. Так вивчаючи, наприклад, тему «Культура кінця XIX – початку XX століття», можна створити профіль Миколи Лисенка. Важливо наповнити її не тільки відомостями про нього, а й зазначити його фоловерів, хейтерів, підписників, тобто сучасники з ким він контактував, вітається створення мемів із його життєопису. Краще для цієї роботи дати групове завдання, де здобувачі вищої освіти розподіляють між собою ролі та вчаться взаємодіяти, що особливо нагально в умовах дистанційної освіти.

При створенні історичного портрету, storytelling, розробці та заповненні ментальних карт, самооцінюванні та взаємооцінюванні формуються також такі soft skills, як уміння викладати думку в письмовому вигляді.

Формування soft skills не тільки сприяє успішності, підвищує мотивацію до навчання, а головне – привчає бути дослідниками, робить конкурентоспроможними у професії, тому що навички, які вони отримують, є універсальними.

Наразі найбільш успішними на ринку праці будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, мати розвинений емоційний інтелект

Література:

1. Шестель, О. Г., Старинець, О. А., Данилюк, А. М. Інноваційні підходи до формування «soft skills» у професійній діяльності фахівців сфери послуг. Інновації та технології в сфері послуг і харчування. 2021. № 1-2. С. 102-109. URL: [http://itsf.chdtu.edu.uaurn:2708:49491-2\(3-4\).2021.241490](http://itsf.chdtu.edu.uaurn:2708:49491-2(3-4).2021.241490) (дата звернення 15.05.2024).
2. Чупрінова, Н., Севрук, І., Соколовська, Ю. Формування «soft skills» у новій освітній парадигмі Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 36, том 3, 2021. С. 282. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/36_2021/part_3/48.pdf (дата звернення 15.05.2024).

3. Юда, Л. А. Проблеми формування гнучких навичок (soft skills) у процесі викладання історії української культури у ЗВО. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Сер. : Педагогічні науки. 2021. Вип. 12. С. 84. (дата звернення 15.05.2024).

References:

1. Shestel', O. H., Starynets', O. A., Danylyuk, A. M. Innovatsiyni pidkhody do formuvannya «soft skills» u profesiyniy diyal'nosti fakhivtsiv sfery posluh. Innovatsiyyi ta tekhnolohiyi v sferi posluh i kharchuvannya. 2021. № 1-2. S. 102-109. URL: [http://itsf.chdtu.edu.ua/urn:2708:49491-2\(3-4\).2021.241490](http://itsf.chdtu.edu.ua/urn:2708:49491-2(3-4).2021.241490) (data zvernennya 15.05.2024).

2. Chuprinova, N., Sevrjuk, I., Sokolovs'ka, YU. Formuvannya «soft skills» u noviy osvritniy paradyhmi Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk. Vyp 36, tom 3, 2021. S. 282. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/36_2021/part_3/48.pdf (data zvernennya 15.05.2024).

3. Yuda, L. A. Problemy formuvannya hnuchkykh navychok (soft skills) u protsesi vykladannya istoriyi ukrayins'koyi kul'tury u ZVO. Visnyk Natsional'noho universytetu «Chernihivs'kyu kolehium» imeni T. H. Shevchenka. Ser. : Pedahohichni nauky. 2021. Vyp. 12. S. 84. (data zvernennya 15.05.2024).

УДК 37. 036.378.74

Ольга Іванівна Білик

викладач кафедри мистецьких дисциплін

КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж

імені Михайла Грушевського»

ORCID ID: 0009-0009-5245-3611

**ЧИННИКИ БЛОКУВАННЯ НЕСТАНДАРТНОГО МИСЛЕННЯ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

Olga Bilyk

teacher of the department of artistic disciplines

Communal institution of higher education